

Kültürel Peyzaj

'Cultural Landscape'

İçerik

- Kültürel Peyzaj
  - Kültürel Peyzaj Türleri
  - Kültürel Peyzaj Alanı Ölçütleri
  - Kültürel Peyzaj Alanlarının Korunması
- Dünya Örgütleri ve Kültürel Peyzaj Çalışmaları
  - UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Kültürel Peyzaj Alanları
- Türkiye ve Kültürel Peyzaj
  - Türkiye'de Kültürel Peyzaj Alanı Olarak İncelenebilecek Bir Mekan: Mardin Örneği
- Sonuç
- Kaynaklar

Kültürel Peyzaj

- Kültürel, doğal kaynakları ve bu bağlamda yaban hayatı, evcil hayvanları içeren, tarihi bir olay ve bir etkinlikle birlikte olan ya da çeşitli kültürel ve estetik değerler sergileyen coğrafi alanlardır.

(Uluslar arası Doğa Koruma Birliği IUCN)

St. Emilion Plaza / Fransa

(http://www.tripadvisor.com/LocationPhotos-g488277-Saint_Emilion_Gironde_Aquitaine.html)

Kii Dağ Sıralarındaki Kutsal Alanlar / Japonya

Kew Kraliyet Botanik Bahçeleri / İngiltere

<http://www.worldart.com.au/kew-gardens-botanical-art-gallery/>

Kültürel Peyzaj Türleri

- 1- Peyzajın İşlevine Göre Sınıflandırma
- 2- Peyzajın Oluşumuna Göre Sınıflama
- 4- Uluslar arası Doğa Koruma Birliğinin (IUCN) Sınıflaması
- 5- Dünya Miras Listesindeki Sınıflama

1- Peyzajın İşlevine Göre Sınıflandırma

- Tarımsal
- Endüstriyel
- Rekreatif

Örnekler

Tarımsal Peyzaj
Pirinç Terasları-Filipinler

Endüstriyel Peyzaj
Blaenavon Endüstriyel Peyzaj
Alanı -İngiltere

Rekreatif Peyzaj
Kew Garden-İngiltere

2- Peyzajın Oluşumuna Göre Sınıflama

- İnsan Tarafından Müdahale Edilmeyen Doğal Alanlar
- İnsan ile Doğanın Ortaklaşa Oluşturduğu Alanlar
- Tümüyle İnsan Tasarımı İle Biçimlenen Alanlar

Örnekler

Niobe Kayaları-Manisa

Göreme-Nevşehir

Dubai

4- Uluslar arası Doğa Koruma Birliğinin (IUCN) Sınıflaması

- Açıkça Tanımlanabilen Peyzaj Alanları
- Organik Olarak Gelişmiş Peyzaj Alanları
  - Jeolojik Miras-Kalıntı Peyzaj Alanları
  - Sürekliliği Olan Peyzaj Alanları
- Yardımcı Kültürel Peyzaj Alanları

Örnekler - Jeolojik Miras-Kalıntı Peyzaj Alanları

Tamgalı Arkeolojik Peyzaj Alanı - Kazakistan

Örnekler - Sürekliliği Olan Peyzaj Alanları

Tokay Şarap Bölgesi, Tarihi Kültürel Peyzaj Alanı- Macaristan

5- Dünya Miras Listesindeki Sınıflama

- İnsan Tarafından Bilinçli Olarak Tasarlanan Peyzaj Alanları
- Organik Olarak Oluşmuş Peyzaj Alanları
- Birleşik Kültürel Peyzaj Alanları

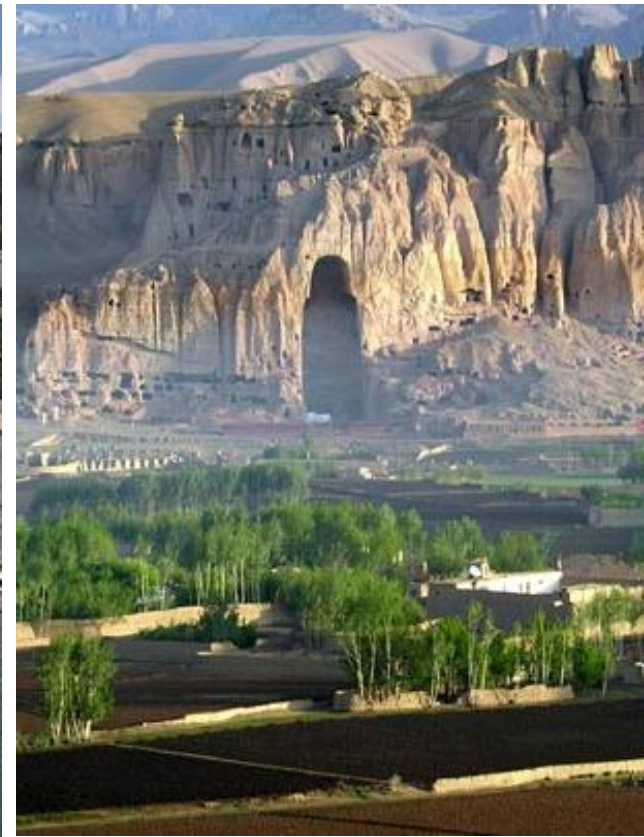
Örnekler

Osun Osogbo
Nijerya

Portoverene, Cinque Terre
İtalya

Bamiyan Vadisi
Afganistan

Kültürel Peyzaj Ölçütleri

- 1- Taşınmaz Kültür Varlığı İçermesi
- 2- Kültürel Varlık İçermesi
- 3- Fosil Yatağı Olması
- 4- Özel Tarım Türlerine Konu Olması
- 5- Özel Jeolojik Oluşumlar
- 6- Özel Bitki Türlerinin Yer Alması
- 7- Biyolojik Değerler
- 8- Ender Olmak
- 9- Estetik Değer Taşımak
- 10- Kaybolmaya Yüz Tutmak
- 11- Doğa Tarihinde Simge Olması
- 12- Çevredeki Yaşamdan Referans Almak

Lednice-Valtice Kültürel Peyzaj Alanı – ÇEK
CUMHURİYETİ

<http://www.jsc.cz:85/resorts/czech-republic/lednice-valtice-cultural-landscape/>

<http://www.flickr.com/photos/svedek/3562914127/>

Loire Vadisi - FRANSA

Cornwall ve Batı Devon Maden Bölgesi – İNGİLTERE

<http://www.geevor.com/index.php?object=201>

<http://www.cornish-mining.org.uk/news/news.htm>

Kültürel Peyzaj Alanlarının Korunması

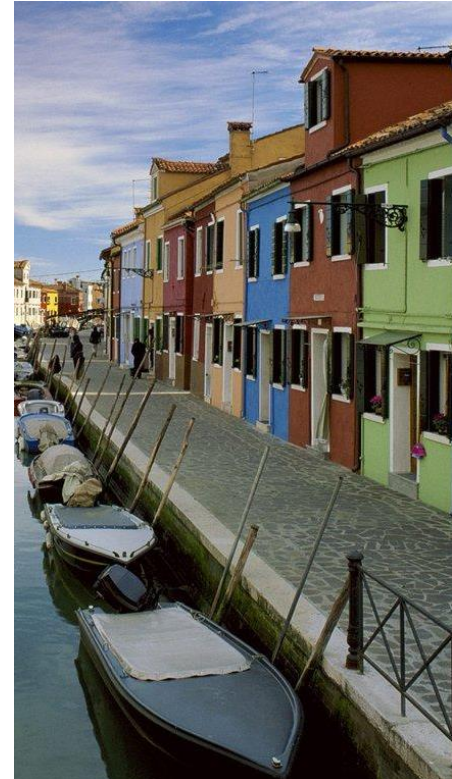
Belgeye göre kişilerle çevreleri arasındaki ilişkilerden doğan ve çevreyi bozan faktörler şunlardır:

- 1- Doğal kaynakların sorumsuzca kullanılması
- 2- Sanayi, enerji, turizm vb. alanlardaki kontrolsüz gelişmeler
- 3- Kentsel gelişmelerin iyi yönlendirilmemesi
- 4- Doğal çevrelerin niteliklerine uymayan büyük ölçekli alt ve üst yapı tesislerinin oluşturulması

Dünya Örgütleri ve Kültürel Peyzaj Çalışmaları

- IUCN - Dünya Doğa Koruma Birliği
- WHC Dünya Miras Komitesi
- ICOMOS Uluslar arası Anıtlar ve Sitler Konseyi
- IFLA Uluslar arası Peyzaj Mimarları Federasyonu
- TCLF Kültürel Peyzaj Vakfı
- Avrupa Peyzaj Sözleşmesi
- EPCL Kültürel Peyzajlar Avrupa Yolu

Kültürel Peyzaj Örnekleri

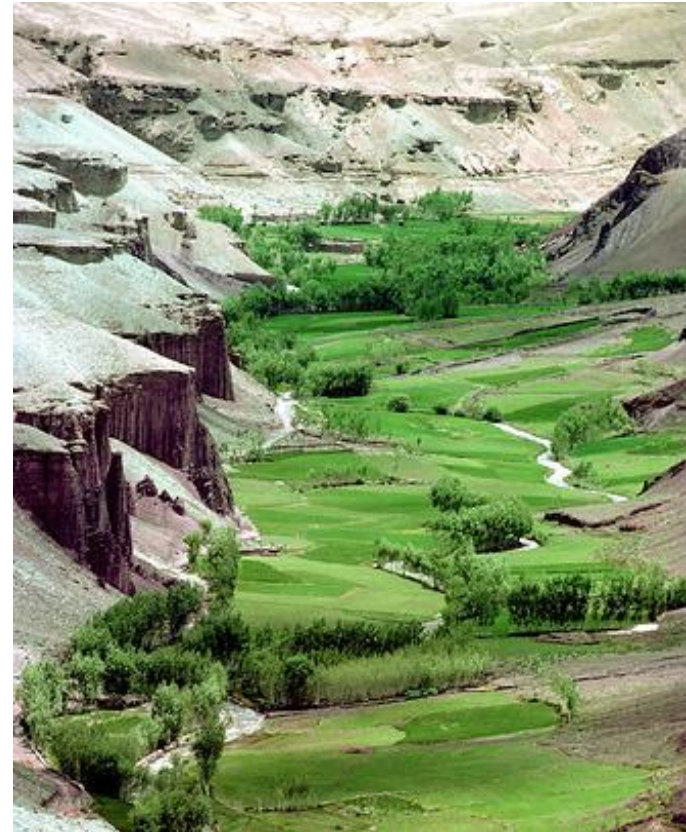
UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Kültürel Peyzaj Alanları

1- Bamiyan Vadisi - AFGANİSTAN

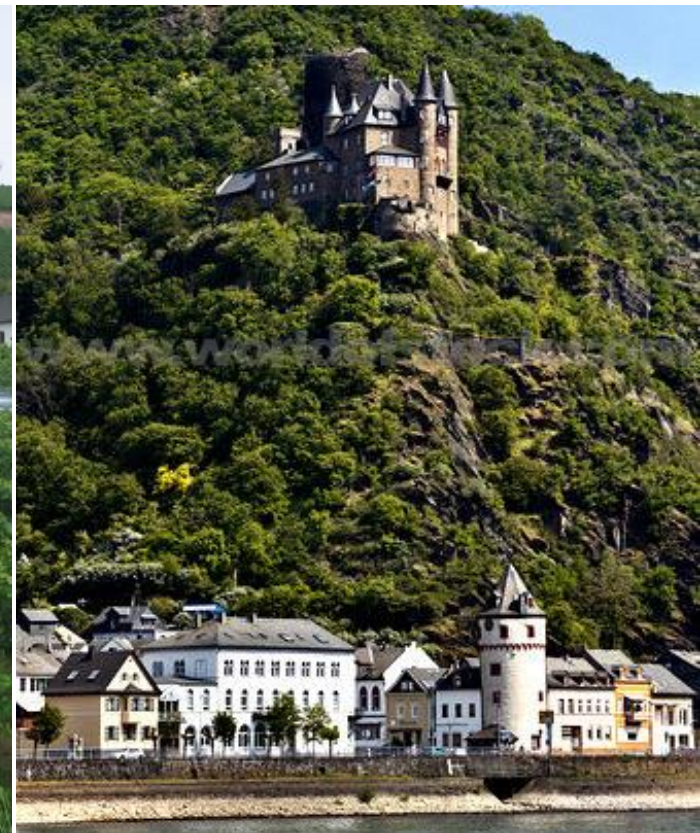
2- Dessau – Wörlitz Bahçeleri - ALMANYA

3– Orta Ren Vadisi - ALMANYA

<http://www.dottedroute.com/2010/07/rudesheim-am-rhein-germany-and-the-rheingauer-riesling-route/>

<http://www.worldofstock.com/closeups/AOB3123.php>

4- Dresden Elbe Vadisi - ALMANYA

---

http://www.travelbild.com.photoshelter.com/image/I0000IVFFCuudt_s

http://greattravelpictures.blogspot.com/2007_06_01_archive.html

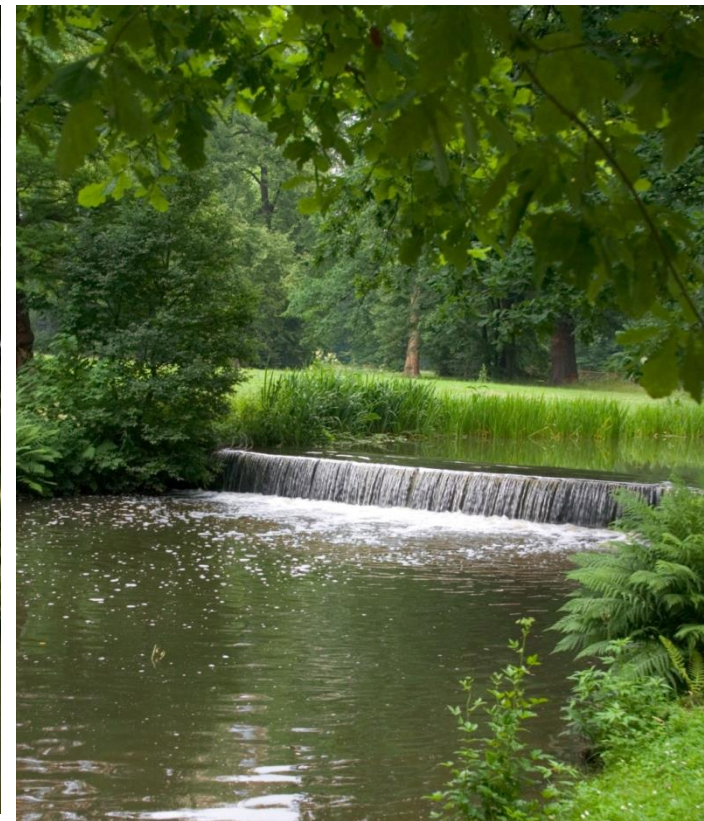

5- Muzakowski Parkı – ALMANYA / POLONYA

<http://www.wayfaring.info/2009/10/22/muskauer-park-park-muzakowski-2004/>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Park_Muzakowski1.jpg

6 – Claror Vadisi – ANDORRA

---

http://www.greatarchaeology.com/heritage_sites_by_countries.php?country=AN/

http://wikitravel.org/en/Image:SantEsteveChurch_AndorraLaVella_Oct2005.jpg

7 – Quebrada de Humahuaca – ARJANTIN

<http://www.buenosaires54.com/english/argentina/argentina-photos-images.htm>

<http://www.visitingargentina.com/esp/jujuy/quebrada-de-humahuaca.php>

8 – Uluru-Kata Tjuta Milli Parkı - AVUSTRALYA

http://colordesktop.blogspot.com/2009_02_01_archive.html

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Uluru>

9 – Dachstein / Salzkammergut Kültürel Peyzaj Alanı - AVUSTURYA

<http://www.bikesportnews.de/index.php?id=470>

<http://whc.unesco.org/en/list/806>

10 – Fertő / Neusiedlersee Kültürel Peyzaj Alanı - AVUSTURYA / MACARİSTAN

<http://whc.unesco.org/en/list/772/?documents=1&>

<http://www.worldheritagesite.org/sites/fertoneusiedlersee.html>

11 – Lednice-Valtice Kültürel Peyzaj Alanı – ÇEK CUMHURİYETİ

<http://en.czech-unesco.org/lednice-valtice-cultural-landscape/photogallery/?photoID=11>

<http://en.czech-unesco.org/lednice-valtice-cultural-landscape/photogallery/?photoID=11>

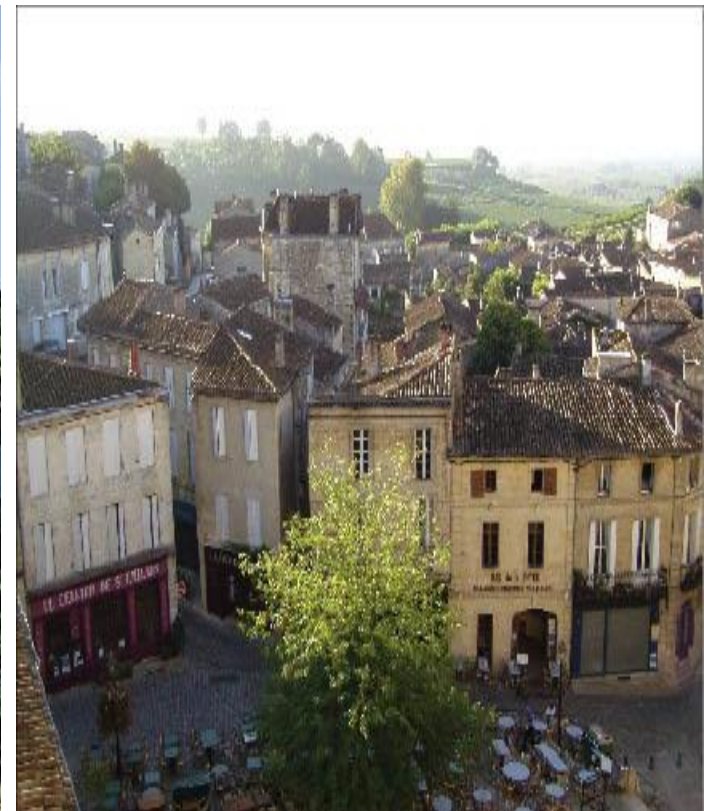

12 – Saint-Emillon – FRANSA

<http://www.bordeauxincomimg.com/bordeaux-vineyards/index.html>

http://xnet.kp.org/permanentejournal/spr08/St_Emilion.html

13 – Loire Vadisi – FRANSA

<http://denkoblog.blogspot.com/2010/12/chateau-de-chenonceau.html>

<http://www.geldik.com/dunyadaki-guzellikler/30126-loire-vadisi-loire-vadisi-hakkinda-resimli-alatim.html>

14 – Piringç Terasları– FİLİPİNLER

<http://www.fwmail.gen.tr/manzara/filipinlerdeki-pirinc-teraslari/>

15 – Pireneler / Perdu Dağı – FRANSA / İSPANYA

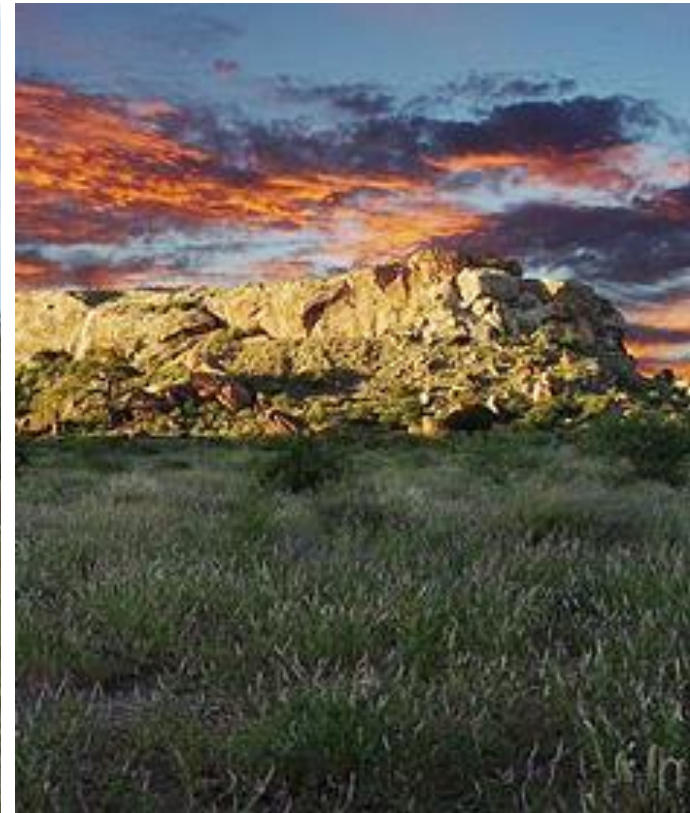

http://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g187166-d319909-Reviews-Mount_Perdu-Midi_Pyrenees.html

<http://www.wayfaring.info/2009/10/28/mont-perdu-pyrenees/>

16 – Mapungubwe Kültürel Peyzaj Alanı – GÜNEY AFRİKA

<http://www.engineeringnews.co.za/article/mapungubwe-emerges-as-new-theatre-in-tussle-between-mining-and-ecotourism-2009-04-17-1>

<http://www.sahistory.org.za/pages/library-resources/online%20books/turningpoints/bk1/chapter2.htm>

17 – Bhimbetka Kaya Korunakları - HİNDİSTAN

<http://www.shunya.net/Pictures/NorthIndia/Bhimbetka/Bhimbetka.htm>

<http://tourism.webindia123.com/tourism/monuments/caves/bhimbetka/index1.htm>

18 – Blaenavon Endüstriyel Peyzaj Alanı - İNGİLTERE

http://www.walesinstyle.com/things_to_do/the_valleys/blaenavon_ironworks.aspx

<http://www.cavinguk.co.uk/holidays/Blaenavon2007/>

Listeki Diğer Kültürel Peyzaj Alanları

- 19- Kew Kraliyet Botanik Bahçeleri - İngiltere
- 20- St. Kilda Adası - İngiltere
- 21- Cornwall ve Batı Devon Maden Bölgesi - İngiltere
- 22- Necef'deki Çöl Yerleşimleri - İsrail
- 23- Portovenere, Cinque Terre - İtalya
- 24- Amalfi Kıyıları – İtalya
- 25- Cilento ve Vallo di Diano Milli Parkı - İtalya
- 26- Sacri Monti / Piedmont ve Lombardy - İtalya
- 27- Val d'Orcia - İtalya
- 28- Güney Öland Tarımsal Peyzaj Alanı - İsveç
- 29- Pingvellir Milli Parkı – İzlanda
- 30- Kii Dağ Sıralarındaki Kutsal Alanlar - Japonya
- 31- Tamgalı Arkeolojik Peyzaj Alanı - Kazakistan
- 32- 1999- Vinales Vadisi - Küba

Listeki Diğer Kültürel Peyzaj Alanları

- 33- Curonian Kumsalı - Letonya
- 34- Kernave Arkeolojik Sit Alanı - Litvanya
- 35- Kadişa Vadisi ve Sedir Ormanları - Lübnan
- 36- Hortobagy Milli Parkı - Macaristan
- 37- Tokay Şarap Bölgesi, Tarihi Kültürel Peyzaj Alanı – Macaristan
- 38- Ambohimanga Krallık Tepesi – Madagaskar
- 39- Agave Peyzaj Alanı ve Eski Tekila Üretim Tesisleri - Meksika
- 40- Orhun Vadisi - Moğolistan
- 41- Sukur Kültürel Peyzaj Alanı – Nijerya
- 42- Osun – Osogbo Kutsal Alanı - Nijerya
- 43- Vegaoyan – Vega Adaları - Norveç
- 44- Kalwaria Zebrzydowska: Maniyerist Mimari ve Park Peyzaj Kompleksi ve Haç Parkı – Polonya
- 45- Sintra Kültürel Peyzaj Alanı - Portekiz

Listeki Diğer Kültürel Peyzaj Alanları

- 46- Pico Adası / Bağcılık kültürü Peyzaj Alanı - Portekiz
- 47- Koutammoukou Kültürel Peyzaj Alanı – Togo
- 48- Tongariro Ulusal Parkı – Yeni Zelanda
- 49- Matobo Tepeleri – Zimbabwe

(<http://whc.unesco.org/en/list>)

Türkiye ve Kültürel Peyzaj

Türkiye'den Dünya Miras Listesinde, Göreme Milli Parkı, Kapadokya, Diğriği Ulu Camii, İstanbul tarihi yarımada, Hattuşaş, Nemrut dağı, Pamukkale, Safranbolu, Truva antik kenti miras alanı olarak yer alırken, ülkemizden kültürel peyzaj örneği bulunmamaktadır.

Ancak ülkemizde Dünya Miras listesine girebilecek nitelikte çok sayıda kültürel peyzaj alanı bulunmaktadır.

Türkiye ve Kültürel Peyzaj

Bu alanda Türkiye'den de örneklerin bulunabilmesi için

-Kültürel peyzajların tanımlanması,

-Bu çalışmalarda disiplinlerarası işbirliğinin benimsenmesi,

-ICOMOS ve IFLA 'nın önerdiği içerik ile envanterin çıkarılması,

-Koruma koşullarına yönelik yasal düzenleme yapılarak, kültürel peyzajın miras boyutu üzerinde kamuoyunun bilinçlendirilmesi

önemli katkılar sağlayacaktır.

1 – Hattuşaş, Çorum

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/belge/1-42959/arkeolojik-sitler-koruma-ve-kullanma-kosullari.html>

<http://www.faradventurestravel.com/Turkey.htm>

2 – İstanbul Tarihi Yarımada, İSTANBUL

http://urun.gittigidiyor.com/Istanbul-Tarihi-Yarimada-Haritada_W0QQidZZ3400469

<http://www.kesfetmekicinbak.com/arkeoloji/08198/?crrpgdv=36>

3 – Hierapolis, Pamukkale, DENİZLİ

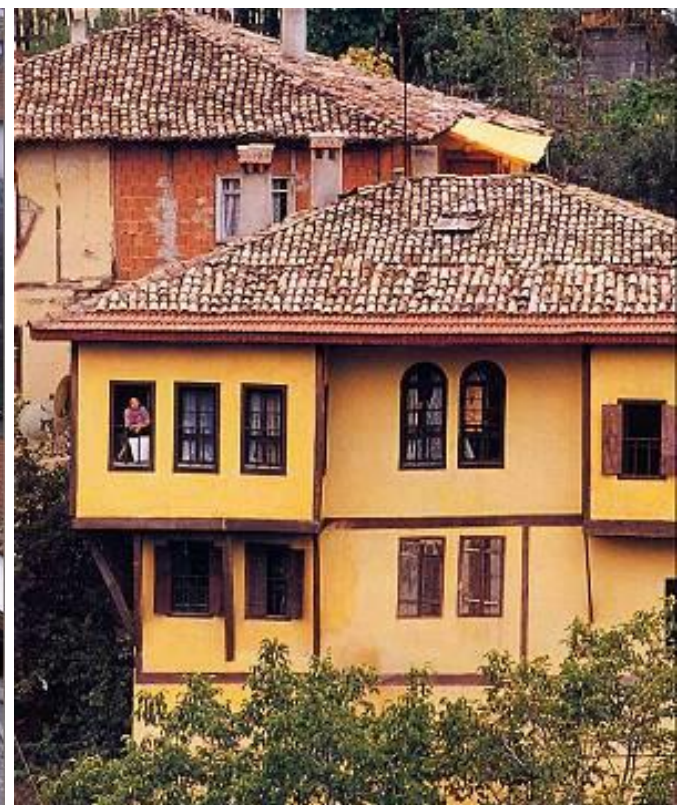

<http://www.guzelresimler.org/resim-turkiye-resimleri-117-denizli-resimleri-240-pamukkale-hierapolis-afrodisias-3-3333.htm>

<http://www.turkiyeinternette.com/galeri/116-4-pamukkale.html>

4 – Safranbolu, KARABÜK

http://www.iyi-resimler.com/postcards.php?image_id=9184&sessionid=07e608b6371cf2fc40546fc6ef8b2f90

http://www.e-turchia.com/Spazi_per_vivere1.htm

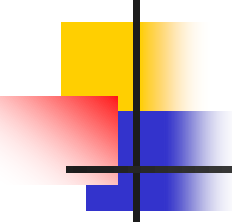
5 – Truva Antik Kenti, Çanakkale

<http://merakligezgin.com/troya-truva-antik-kenti-canakkale>

<http://www.konakhotelcanakkale.com/canakkale.html>

6 – Kekova, ANTALYA

<http://kavakli.biz/?p=3238>

<http://kekova.neredekal.com/>

7 – Cumalıkızık, BURSA

lifeinbursa.com

<http://www.fmyturizm.com/?p=165>

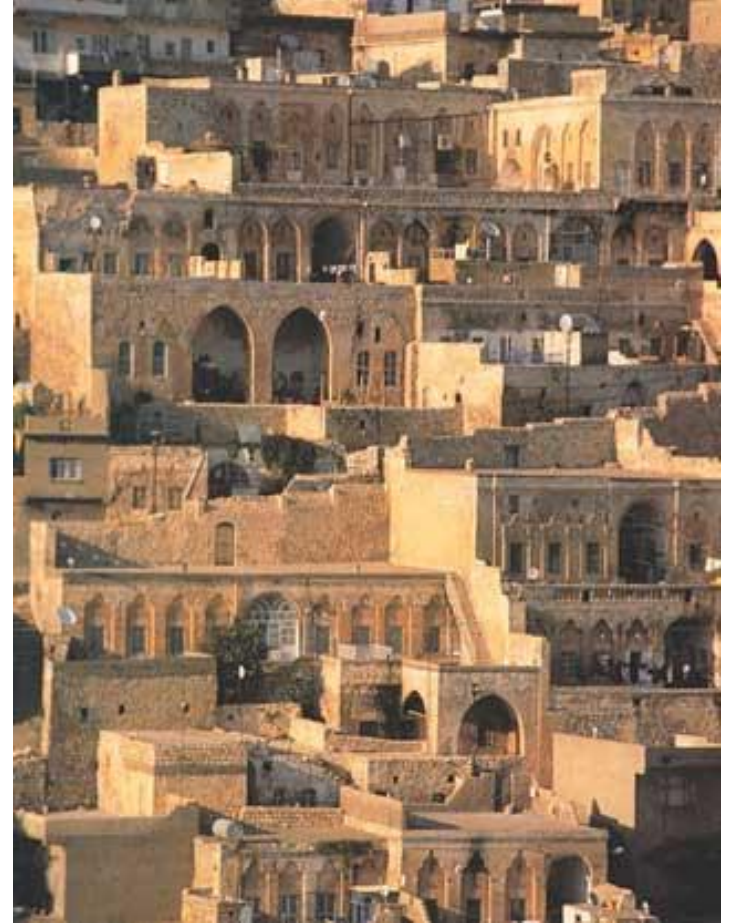
http://www.lifeinbursa.com/fotografx/40/16781/tarihi_ya_pilar/cumalikizik.htm

Türkiye'de Kültürel Peyzaj Alanı Olarak İncelenebilecek Bir Mekan: Mardin Örneği

Mimari, etnografik, arkeolojik, tarihi ve görsel değerleri ile zamanın durduğu izlenimini veren Güneydoğunun şiirsel kentlerinden biridir.

Farklı dini inanışlar paralelinde, sanatsal açıdan da tarihi değeri olan camiler, türbeler, kiliseler, manastır ve benzeri dini eserler barındırmaktadır.

Mardin, [İpek Yolu](#) güzergahında olup, ilde beş han ve bir kervansaray mevcuttur.

Sonuç

Geçmiş ve geleceğin, insan ve doğanın, kentin ve kırsalın, kültür ve mekanın bir ürünü olan kültürel peyzajlar; insanlığın, tarihin ve kültürel çeşitliliğin mirası olarak kabul görmektedir. (Atik, Işıklı, Erdoğan, 2009)

Dünya'da 1990'lerde başlayan "Kültürel Peyzaj" kavramı, henüz ülkemizde gerekli tanıtım, eylem planı vb. girişimlerin yapılmaması sebebiyle; herbiri hazine niteliğindeki alanlarımız, bu sınıflandırmada yerini bulamamaktadır.

Örneğin, Yıldız Sarayı peyzaj öğeleriyle bezenmiş bir kültür varlığı topluluğu olmasına karşın, sadece saray yapılarıyla ön plana çıkmış durumdadır. Aynı Afşin'de, Efes'te, Tarsus'ta da yaşanmaktadır. Dini mitolojide önemli yeri olan bu mekanlar doğal sit ve arkeolojik sit statüsünde değerlendirilmektedir. Fosil alanlarımızın büyük bir bölümü de tescil dahi edilmemiş durumdadır. (<http://www.mimarlarodasi.org.tr/index.cfm?sayfa=Belge&Sub=detail&RecID=906>)

Bugün Türkiye'de, bahçe, park ve doğal anıtlardan oluşan alanlar için bir bilimsel çalışma grubunun oluşturulmasına gereksinim vardır. Yapılacak envanter ve analiz çalışmaları sonucunda, Dünya Miras Listesi kriterleri gözönünde bulundurularak, sahip olduğumuz mirasın kıymetinin ortaya konabilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- 1- Ağır, A.(2007) "Kültürel Peyzaj ve Doğal Anıtlar Üzerine Notlar" , Mimar.ist, sayı:26, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Yayını, İstanbul, s.74.
- 2- Madran, E. , Uysal, Z.Ç., (2009) Atölye "Kültürel Peyzaj", TMMOB Mimarlar Odası Kültürel Mirasın Korunması Komitesi, Eskişehir.
- 3- Atik, M. , Işıklı, R.C., Erdoğan, R., (2009) "Kültürel Peyzajlar ve Tanımlanmasındaki Farklı Yaklaşımlar", Yapı Dergisi, Sayı: 331.
- 4- [http://tr.wikipedia.org/wiki/Mardin_\(il\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Mardin_(il)) , erişim tarihi: 24.12.2010
- 5- http://www.yapi.com.tr/Etkinlikler/kulturel-peyzajlarin-korunmasi_53590.html, erişim tarihi: 22.12.2010
- 6- <http://tclf.org/landslide>, erişim tarihi: 22.12.2010
- 7- <http://www.icomos.org.tr/haber.php?no=21>, erişim tarihi: 22.12.2010
- 8- <http://www.mimarlarodasi.org.tr/index.cfm?sayfa=Belge&Sub=detail&RecID=906> , erişim tarihi: 18.12.2010
- 9- http://en.wikipedia.org/wiki/Cultural_landscape , erişim tarihi: 18.12.2010
- 10- <http://tclf.org/landscapes/what-are-cultural-landscapes> , erişim tarihi: 10.11.2010
- 11- <http://whc.unesco.org/en/culturallandscape> , erişim tarihi: 10.11.2010
- 12- <http://www.iflalc.org/> , erişim tarihi: 10.11.2010